

Lunds Universitet
Sociologiska institutionen

Social konflikt

En sociologisk studie av konflikten på Nordirland

HT-06
Uppsats Soc. 344, 41-60 p
Författare: Camilla Karlsson
Handledare: Anita Dahlgren

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INTRODUKTION.....	2
1.1 SYFTE.....	3
1.2 METOD OCH TEORI.....	3
1.3 PROBLEMAVGRÄNSNING.....	4
2. BAKGRUND TILL KONFLIKTEN.....	5
2.1 GRUND FÖR KONFLIKT.....	5
2.1.1 UPPKOMSTEN AV NORDIRLAND.....	6
2.1.2 VÅLD OCH KAMP.....	7
3. MERTONS ANOMITEORI.....	10
3.1 DYSFUNKTION OCH ANOMI.....	10
3.2 MÅL OCH MEDEL.....	11
3.2.1 KULTUR OCH NORMER.....	12
3.2.3 FRAMGÅNG OCH BELÖNING.....	15
3.2.4 KOLONIALISMEN.....	16
4. SIMMEL OCH COSERS KONFLIKTTEORIER.....	17
4.1 SKAPANDE AV GRÄNSER.....	18
4.2 INRE SKILJAKTIGHETER OCH YTTRE KONFLIKT.....	19
4.2.1 ALLIANSER OCH SAMMANSLUTNINGAR.....	21
4.2.3 GEMENSAM VÄRLD AV NORMER.....	22
5. AVSLUTNING.....	23
5.1 VIDMAKTHÅLLANDE FUNKTIONER.....	23
5.3 AVSLUTANDE REFLEKTIONER.....	26
6. KÄLLFÖRTECKNING.....	28
6.1 TRYCKTA KÄLLOR.....	28
6.2 OTRYCKTA KÄLLOR.....	28

1. **Introduktion.**

Denna uppsats kommer att behandla konflikten på Nordirland; detta område som präglats av våld och terror under många år, inte långt från vårt eget land.

Nordirlandkonflikten är en utdragen lågintensiv konfliktsituation med återkommande toppar av massiv förödelse. Fram till slutet av nittiotalet hade konflikten resulterat i över tretusensexhundra döda och tiofald fler skadade. De materiella skadorna översteg det fattbara, för att inte tala om de dolda kostnaderna i form av utebliven ekonomisk utveckling av det som i praktiken var en krigsekonomi.

(http://www.transnational.org/forum/meet/2002/JakobssonHatay_Nordirland.html)

Ofta beskrivs konflikten på Nordirland som en religiös konflikt mellan protestanter och katoliker. Detta är dock endast beskrivningen av parterna, då konflikten inte huvudsakligen rör sig om religion. Den centrala skillnaden är mellan dem som vill uppleva ett enat Irland och dem som vill bevara unionen med Storbritannien. Denna skiljelinje sammanfaller i hög grad med religiös tillhörighet. Medan Irlands katoliker förenas av en irländsk nationell identitet och många fortfarande strävar efter att Nordirland ska förenas med Republiken Irland, identifierar sig protestanterna i första hand med briter och vill bevara unionen med Storbritannien. Därmed bör konflikten på Nordirland benämnas som en etnisk konflikt, då parterna är identifierade utifrån etnisk tillhörighet, och där denna ligger till grund för politiska krav, oftast gällande någon form av självbestämmande. (Jakobson Hatay 1999: 1 f.)

Uppsatsen kommer att undersöka vilka faktorer inom området sociala konflikter som kan verka främjande för samhället, såsom i fallet med Nordirland. Vidare kommer uppsatsen att reflektera över vilka sociologiska faktorer som reproducerar konflikten. Jag kommer att hävda att sociala konflikter kan leda till att öka förståelsen parterna emellan, samt förena istället för att åtskilja. Jag kommer också att försöka visa att konflikten till stor del närs av hat nedärvt i människors identitet, och peka på hur detta därmed blir en social konstruktion.

1.1 Syfte.

Konflikten på Nordirland har pågått under många år, och blodiga strider har utkämpats länge i kampen mellan katoliker och protestanter. Under samlingsnamnet konflikt kan man utläsa fler än en sådan, såsom en politisk konflikt kring självstyre, land, ekonomi men också de sociala konflikter som rör till exempel kultur och identitet. Jag kommer dock att referera till detta som en social konflikt.

Sociala konflikter behöver inte med nödvändighet endast vara av ondo, utan kan också vara ett mått på ett förhållandes stabilitet, eller i större sammanhang skapa koalitioner och upprätthålla maktbalanser. Orsaken till att jag har valt att skriva denna uppsats är till en början för att jag ur en sociologisk aspekt ser social konflikt som ett intressant fenomen, som kan verka på många olika nivåer i samhället. Idén om att applicera dessa tankar på fallet Nordirland har att göra med den, såsom jag uppfattar det, brist på sociologiska undersökningar med just den inriktningen. Intresset för Nordirland har överlag länge varit svalt i samhällsdebatten, trots att den konflikt som pågår utspelar sig på så relativt nära håll. Kanske är det för nära, och samtidigt för utdragen, för att den längre ska anses vara tillräckligt intressant och nyhetsvärdig. Syftet med denna uppsats är inte att på något vis rättfärdiga eller försvara konflikten som samhällsnyttig på så vis att det finns anledning att fortsätta nära den. Syftet är att peka på hur en redan befintlig social konflikt kan bidra till olika koalitioner i samhället. För att förstå hur sociala relationer uppstår och verkar är studiet av social konflikt av stor betydelse. Därmed kommer jag att svara på frågorna: *På vilket sätt kan sociala konflikter verka främjande för samhället, och inte vara endast en nedbrytande kraft. Vilka faktorer leder till att konflikten vidmakthålls och förstärks?*

1.2 Metod och teori.

I första hand är uppsatsen en litteraturstudie. Jag har tagit del av material framställt av författare, forskare och teoretiker. Utifrån detta har jag försökt nå förståelse och få kunskap om såväl konflikten på Nordirland som passande applicerbara sociologiska teorier som jag anser vara relevanta för mitt ämne. Utöver detta har jag försökt nå en djupare insikt i hur det dagliga livet under konfliktens inverkan ser ut, hur människor upplever situationen och reagerar på omständigheterna. Då jag inte har haft möjlighet att personligen möta människor och höra deras egna ord, har jag tagit del av berättelser i skönlitterär form samt film. Jag har

tidigare läst olika berättelser och sett filmer som ”Bloody Sunday”. Dessa tillför dock inget konkret material till uppsatsen i sig, utan har snarare fungerat som en del i min förförståelse av konfliktens drivkrafter och konsekvenser.

Uppsatsen består av tre delar. Den första delen är faktabaserad, och ger en överblick av konfliktens historia från ön Irlands delning på 1920-talet. Del två är en teoretisk genomgång där jag kommer att analysera hur konflikten kan verka i främjande syfte för samhället. I den tredje delen kommer jag att titta på sociologiska faktorer som fungerar som konfliktens drivkrafter.

I del två kommer jag att titta på vilka funktioner som hjälper till att vidmakthålla och förstärka konflikten på Nordirland utifrån Robert K. Mertons anomiteori. Då kulturella värden och sociala normer inte är förenliga bryter samhället samman, och anomi uppstår. Denna teori är intressant då den kan förklara många av de processer som pågår i samhället på Nordirland.

Analysen i den tredje delen sker med hjälp av teoretiker som Georg Simmel och Lewis A. Coser. Utifrån deras teorier om konflikt som en central del i alla sociala relationer har jag applicerat dessa tankar på Nordirländskonflikten. Coser har själv utgått från Simmels teser om den sociala konfliktens funktioner och stöpt om dem i nya satser, och jag använder mig av dem båda för att få ett bredare spektrum av teorierna kring fenomenet social konflikt och dess positiva funktioner. Coser går också in på en mer individuell nivå, något som jag anser är intressant då Nordirländskonflikten går djupt ner på individnivån.

1.3 Problemaavgränsning.

I uppsatsen har jag skurit ner den faktabaserade delen, vilket medför att läsaren inte får någon djupare insyn i konfliktens verkningar, utan mer en snabb överblick. Jag har också valt att inte ta en diskussion om vad för slags social konflikt Nordirländskonflikten är. Jag har istället utgått från Ann-Sofi Jakobsson Hatays definition av situationen på Nordirland som en etnisk konflikt. Detta har också gjort att i min analys utifrån Simmel och Cosers teorier fokuserar jag på konflikten i sin helhet, och har inte valt att gå in på specifika områden. Vid ett annat tillfälle hade det varit intressant att kunna gå djupare in på olika nivåer och analysera de mindre konflikterna inom den stora, såsom exempelvis slitningar inom IRA (se vidare sida 5), Sinn Fein, och de övriga grupperna och partierna.

2. Bakgrund till konflikten.

Nordirland består av sex grevskap på den norra delen av ön Irland, och tillhör politiskt Storbritannien. Idag består Nordirland av 1,6 miljoner invånare, varav 60 % är protestanter/unionister och 40 % katoliker/nationalister. Nordirlands huvudstad Belfast har en befolkning på ca 300 000 invånare. Segregeringen bland befolkningen är stor, och har ökat sedan den första vapenvilan från IRA 1994. Runt 66 % av invånarna bor i områden där befolkningen antingen består av 90 % protestanter eller 90 % katoliker. Invånare bosatta vid de så kallade fredsmurarna är mest utsatta. Här återskapas konflikten efter samma mönster som för trettio år sedan. Peter Shirlow, forskare vid University of Ulster, som utfört denna undersökning menar dock att förortsområden och landsbygden har tjänat på fredsprocessen. (Pettersson 2002: 10 f.)

2.1 Grund för konflikt.

Grunden till Irlands delning på 1920-talet byggde på åtskillnaderna mellan nationell identitet och religiös tillhörighet, och därtill knutna politiska mål. Tjugosex grevskap bildade Republiken Irland, medan de sex kvarvarande grevskapen i norr med protestantisk majoritet valde att kvarstå i union med Storbritannien. Detta har också skapat en fortsatt konflikt mellan katoliker och protestanter på Nordirland, då delningen från Irland utgör en territoriell skärningspunkt för irländsk och brittisk nationalism. De politiska målen, knutna till den nationella identiteten hos parterna på Nordirland, har gjort att sociala och ekonomiska skillnader inom respektive grupp har åsidosatts. Det är den nationella frågan snarare än klasstillhörighet som dominerar den politiska arenan och som legat till grund för partibildning. De politiska partierna kan ses som klasskoalitioner där nationalism utgör den enande ideologin. Ett undantag är dock *Alliance Party*, ett liberalt parti med stöd från såväl protestantisk som katolsk medelklass. (Ibid. 2)

En viktig gräns i konflikten dras också mellan de grupper som förespråkar en icke-våldshållning, och de som anser våld vara ett legitimt medel i den politiska kampen. Som ett svar på vad man ansett vara en illegitim brittisk ockupation, har den republikanska rörelsen på den katolska sidan försökt förena väpnad och politisk kamp. *IRA (Irish Republican Army)* har med våld bekämpat den brittiska staten, medan dess politiska gren, *Sinn Fein*, försökt få

politiskt mandat för samma mål. De pro-brittiska motsvarigheterna, i vad som kallas de lojalistiska grupperna, *UDA (Ulster Defence Association)*, *UVF (Ulster Volunteer Force)* och *Red Hand Commando* har försökt bekämpa IRA med samma medel. (Ibid. 2 f.)

Det brittiska politiska och militära dominerandet av Irland bröts av IRA. Som svar på detta skedde ett skifte bland de politiska relationerna inom det unionistiska blocket, ett skifte som skulle komma att ha en avgörande effekt på den spontana processen av ett statsbildande på norra Irland. En brittisk politisk elit skapade en rad nya irländska strategier som ett sätt för att kunna hantera den nya situationen, och försäkra sig om ett resultat som skulle göra minst skada för brittiska intressen. Dessa strategier bestämde naturen av den spontana statsbildningen och modifierade till en viss grad även politiska relationer protestanter emellan. (Bew, Gibbon, Patterson 1995: 21)

2.1.1 Uppkomsten av Nordirland.

Tillkomsten av Nordirland kan till stor del liknas vid en kompromiss. Delningen av Irland i två politiska administrationer skulle dels tillmötesgå katolikernas krav på ett självständigt Irland, och dels protestanternas krav på bevarandet av unionen med Storbritannien. Den geografiska spridningen gjorde dock att en stor minoritet katoliker hamnade på fel sida av gränsen och kom därmed att tillhöra en annan statsbildning än de önskade. Målet förblev för dem, liksom för den nybildade irländska staten, en förening under en gemensam politisk administration. Genom att inskriva territoriella anspråk på de återstående sex grevskapen i konstitutionen markerade den irländska fristaten att delningen av ön endast var tillfällig. Detta tog sig dock mer retoriska än politiska uttryck. Trots att både Irland och Storbritannien gjorde anspråk på suveränitet över Nordirland, förblev konflikten dem emellan latent. (Jakobsson Hatay 1999: 3)

Vid tillkomsten av Nordirland fick området omfattande självstyre. Majoritetsvalsprincipen, samt katolikernas bojkott, gjorde att det lokala parlamentet *Stormont* dominerades av unionisterna. (Ibid. 3 f)

Unionisterna kom till två insikter gällande bildandet av Nordirland. För det första insåg man att katolikerna motsatte sig blotta existensen av provinsen. För det andra förstod man att Storbritannien inte såg Nordirland som en enhet med oåterkalleligt självbestämmande, då detta var just en kompromisslösning, eventuellt endast en tillfällig sådan. Delningen var en lösning som kunde göras ogjord av Storbritannien. Stormont kom därmed att kontrolleras endast av protestanter, och katolikerna skulle med nödvändighet

hindras från att bli involverade i statens angelägenheter. Deras lojalitet, ansåg man, skulle aldrig kunna bli något annat än villkorlig, tillfällig och troligtvis oärlig. (Mullholland 2003: 28 f.)

Benämningen *United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland* visar att Nordirland inte gjordes till en integrerad del av Storbritannien, något som skapade oro för den protestantiska befolkningen som upplevde att deras lojalitet mot den brittiska staten inte är besvarad. Denna oro tycks inte vara helt ogrundad, då opinionsundersökningar hos det brittiska folket visat att deras lojalitet mot unionen mellan Storbritannien och Nordirland inte ska tas för given. Stödet för unionen har alltid varit svagt då Nordirland aldrig setts som en nationell fråga för britterna. Även katolikerna såg sig snart övergivna av den nya irländska staten, då en begäran från den katolska minoriteten att få sända representanter till parlamentet i Dublin avlogs. Det uppstod splittring på båda sidor av gränsen bland de irländska nationalisterna i frågan om huruvida man skulle delta i de politiska institutionerna, vilket därmed skulle legalisera delningen av Irland. Frågan ledde till att partiet som starkast drivit frågan om självständighet, Sinn Fein, splittrades. (Jakobsson Hatay s. 3 f.)

Motståndarna bojkottade såväl parlamenten i Dublin och London, som Nordirlands eget lokala parlament. Nordirlands katoliker började så sent som på sextioalet att driva politiska mål i syfte att reformera det brittiska styret över provinsen, snarare än att upplösa det. En medborgarrörelse efter amerikanskt mönster skapades, där en framväxande katolsk medelklass blev tongivande. Katolikernas krav på reformer och ett slut på diskrimineringen väckte så pass stort motstånd att många snart drog slutsatsen att katoliker, inom ramen för ett brittiskt Nordirland, aldrig skulle kunna uppnå jämlikhet. Detta ledde till våldsamma konfrontationer som skapade en ökad polarisering, och på båda sidor bildades paramilitära grupper. De följande åren kom att bli de mest våldsamma i Nordirlands historia. Kompromissen visade sig ohållbar, och den brittiska regeringen sände soldater till provinsen, samt upplöste det lokala parlamentet. (Ibid. 3 ff.)

2.1.2 Våld och kamp.

Ett kvartssekel av terror och våld, som kom att kräva över 3600 liv, inleddes av de våldsamma åren i början på sjuttioalet, och fredsprocessen har sedan dess pågått parallellt med konfliktens utveckling. Vid upprepade tillfällen har man försökt nå en förhandlingslösning av konfliktens kärnfrågor, samtidigt som våldet bekämpades med militära och juridiska metoder.

Det nya direktstyret från London var redan från början endast en tillfällig åtgärd, och målet var att så snart som möjligt återinföra självstyre. En återgång till protestantisk dominans skulle dock bli tvungen att förhindras, för att detta återinförande skulle accepteras av katolikerna. (Ibid. 5)

Moderländernas samarbete har i fallet Nordirland utgjort kärnan i fredssträngningarna. En gemensam insikt underlättade samarbetet mellan London och Dublin, där man ansåg att en förändring av Nordirlands konstitutionella status som gick emot den protestantiska majoritetens vilja inte var möjlig. Irland krävde att dess intressen i Nordirland erkändes som legitima i utbyte mot att arbeta för en lösning som tills vidare bevarade unionen mellan Nordirland och Storbritannien. Grundpelarna i förhandlingarna förblev självstyre för Nordirland inom ramen för Storbritannien, men till skillnad från 1922 fanns ett tillägg om en irländsk dimension. Denna avspeglar erfarenheterna från Nordirland under de första femtio åren. För att nå en acceptabel och varaktig lösning för båda parter framstod en garanti för katolikernas politiska inflytande samt ett erkännande av deras nationella identitet och samhörighet med katolikerna i söder som nödvändiga åtgärder. Därmed skulle självstyre inom ramen för Storbritannien denna gång bli möjligt. Då London och Dublin accepterat detta som den enda möjliga modellen, har de dock sedan början av sjuttioalet haft svårt att vinna stöd för den hos båda parter på Nordirland. Protestanterna har visserligen gett upp hoppet om fullständig integration med Storbritannien, men har fortsatt att motsätta sig att Republiken Irland skulle ha något som helst inflytande över Nordirland. Även katolikerna var skeptiska till modellen, då idén om återinfört självstyre förde tankarna tillbaka på Stormont, och protestanternas enpartistyre. Enligt bland andra Sinn Fein skulle denna lösning endast medföra en befästning av Irlands delning. (Ibid. 5 f.)

Avtal som Sunningdale-avtalet och Anglo-irländska avtalet ritades upp medan Nordirland fortsatte att pendla mellan försök till självstyre och direktstyre från London, då försöken till kompromiss föll samman gång på gång. Under nittiotalet inleddes multilaterala förhandlingar som behandlade olika delar av konflikten. Förhandlingarna bröt dock återigen samman, och konflikten trappades upp ytterligare. 1993 återupptogs dialogen, då mellan SDLP-ledaren John Hume och Sinn Feins ledare Gerry Adams. Parallellt med denna dialog förekom också direkta kontakter mellan den brittiska regeringen och den republikanska rörelsen. Dessa initiativ förberedde marken för en förhandlingsprocess som också skulle inbegripa representanter för de tidigare politiskt marginaliserade väpnade grupperna. Detta var en omsvängning i den brittiska strategin, som grundades på slutsatsen att decennier av våldsbekämpning med militära medel hade misslyckats. (Ibid. 7 ff.)

Under åren har flera fredsprocesser försökt komma fram till en lösning på konflikten, till största delen utan resultat. Även om framtiden idag ser betydligt ljusare ut än för tjugo år sedan är konflikten långt ifrån över. På grund av sin långa historia är konflikten nu djupt rotad i såväl medborgare som samhällsinstitutioner.

Vägen till vapenvila och avväpning av IRA har varit lång, och även den lett till många sammanbrott. I slutet på nittioalet och in på 2000-talet har processen dock sett mer lovande ut. I november 1999 utsåg IRA en kontaktperson som inleder samtal med avväpningskommissionen, och redan i december samma år inleds dialogen. I maj 2000 tillåter IRA som en förtroendeskapande åtgärd att internationella övervakare inspekterar ett antal vapendepåer. I augusti 2001 godkänner IRA en plan för att göra vapnen fullständigt och kontrollerbart obrukbara, och i oktober 2001 påbörjas processen, och vapenkommissionen bekräftar att vapnen gjorts obrukbara. IRA:s beslut bidrog till att skapa stabilitet i den bräckliga fredsprocessen. (Pettersson 2002: 207)

Tillståndet på Nordirland skulle dock fortfarande visa sig vara oroligt. Sommaren 2002 är avtalet återigen i akut kris, och det rapporterades om upplopp och våld. Oroligheterna kan ses som en förlängning av en vår präglad av upptrappat gatuvåld. I det kommande valet gick Sinn Fein framåt, och trots återkommande oroligheter fortsatte politiken att ersätta den väpnade kampen. Pettersson skriver att ”fredsprocessen är i många stycken en berättelse om hur den republikanska rörelsen förvandlades från ett revolutionärt parti till ett konstitutionellt reformistiskt parti”.(Ibid. 213)

Den 28 juli 2005 gav IRA ett löfte om att deras militära kamp nu är över. Rörelsen kommer framdeles att kämpa för Irlands enande enbart med fredliga politiska medel. (http://www.svd.se/dynamiskt/kultur/did_10439012.asp)

3. Mertons anomiteori.

Robert K. Merton, student till den viktigaste teoretikern inom strukturfunktionalismen, Talcott Parsons, utvecklade några av de viktigaste påståendena om strukturfunktionalismen inom sociologin. Precis som Parsons, analyserar Merton samhället i termer om struktur och funktion, och undersöker relationen mellan social struktur och kultur. Merton intresserade sig till största delen för mer småskaliga teorier, och hur sådana teorier kunde utvecklas för att skapa empiriska relationer med sociologisk data. Han kritiserade några av de mer extrema och enligt honom oförsvarbara aspekterna av strukturfunktionalismen. Lika viktigt var dock att hans insikter hjälpte till att ge strukturfunktionalismen fortsatt användbarhet. (Ritzer 2003: 241 f.)

3.1 Dysfunktion och anomi.

Merton anser att fenomen som sociala normer och kulturella värden existerar, och argumenterar för att de kulturella målen inte alltid överensstämmer med de institutionella medel använda för att uppnå dessa mål. (Merton 1957: 121)

Merton menar att ett kulturellt värde är att uppnå ens mål genom att använda de institutionella medel som finns tillgängliga, och därmed vara konformist. Detta är dock inte den enda typen av individuellt uppträdande i samhället. Enligt Merton kan individer i ett samhälle acceptera eller avvisa målen och/eller medlen. (Ibid. 136)

Enligt Merton uppkommer anomi när den tekniskt mest effektiva proceduren för att uppnå mål blir föredragen framför det institutionellt föreskrivna uppträdandet. Alltmedan normerna försvagas blir samhället instabilt, och ett anomitillstånd uppstår. (Ibid.121)

Merton använder begreppet anomi för att beskriva ett tillstånd av normlöshet, men för Merton är anomitillståndet inte ett tillstånd där människor är osäkra gällande normer, utan ett tillstånd då man tenderar att ignorera dem i ett försök att nå de socialt föreskrivna målen. Han menar att detta tillstånd är en normal konsekvens för ett samhälle där det uppstår en prövning mellan samhällets mål och de medel som finns tillgängliga för att nå dessa. När samhällsstrukturen är sådan att en stor del av befolkningen inte har någon chans att nå målen genom att följa spelreglerna uppstår en press som gör det naturligt att försöka finna andra medel för att nå dessa mål, vare sig de är legitima eller inte (Ibid.)

Merton tittar på sociala, och kulturella, strukturer, men hans primära angelägenhet är inte dess funktioner. Istället är han främst intresserad av dessa strukturers dysfunktioner, det vill säga anomier. Merton länkar samman anomibegreppet med avvikande beteende, och argumenterar därmed att åtskiljandet mellan kultur och struktur har den dysfunktionella konsekvensen att leda till avvikelse i samhället. (Ritzer s. 247)

Avvikande beteende uppstår då det finns en diskontinuitet mellan kulturella mål och de legitima medel som finns tillgängliga för att nå dessa mål. Faktum är att Mertons centrala hypotes är att avvikande beteende kan sociologiskt ses som ett symptom på upplösningen mellan kulturellt fastställda strävanden och socialt strukturerade vägar för att fullfölja dessa strävanden. (Ibid. 134)

3.2 Mål och medel.

Bland de många element av sociala och kulturella strukturer finns två särskilt viktiga delar. Den första består av kulturellt definierade mål, såsom syften och intressen, vilka framställs som legitimt objektiva för samtliga eller somliga medlemmar i samhället. Dessa anses vara 'saker värda att sträva efter'. Vissa av de kulturella målen anser Merton vara direktrelaterade till människans biologiska drifter, men målen i sig bestäms inte utifrån dessa drifter. Ett andra element är att den kulturella strukturen definierar, reglerar och kontrollerar det acceptabla tillvägagångssättet för att nå dessa mål. Varje social grupp förenar sina kulturella objektiva med de regleringar som finns rotade i samhällets institutioner, som tillhandahåller de tillåtna processerna som finns för att röra sig mot dessa objektiva. (Ibid. 134)

Vad gäller konflikten på Nordirland finns klart definierade kulturella, såväl som politiska, mål bland samhällets medborgare. Här finns dock två motsatta parter, med två lika motsatta mål. Dessa mål, som för katolikerna rör ett återförenande av Nordirland med republiken Irland och för protestanterna ett bevarande av unionen med Storbritannien, blir enligt Mertons teori bägge målen legitimt objektiva för respektive parts medlemmar. Här finner man själva kärnan till konflikten, men också en del av hur konflikten vidmakthålls. Då individer med samma utgångspunkt förenas till ett kollektiv med gemensamma krav och önskemål angående sin tillvaro omvandlas detta till legitimt objektiva mål, eftersom de tjänar som främjande för hela samhället. Problemet uppstår dock då två sidor inom samma samhälle riktar dessa mål åt olika håll. Det som är legitimt objektivt för den ena parten framstår som felaktigt och oresonligt för motparten. Konflikten tycks oundviklig då ingen av parterna är

villig att ge upp sitt anspråk på vare sig objektivitet eller legitimitet. Då samhällets institutioner enligt Merton förser sociala grupper med riktlinjer för vad som är acceptabla medel för att nå de utsatta målen kan man fundera på hur ett samhälles tillstånd av kamp och konflikt påverkat dess institutioner. Är kamp och konflikt ett resultat av ett anomiskt samhällstillstånd eller är detta faktiskt de institutionellt accepterade medlen i jakten på målen?

Merton anser att människor inte nödvändigtvis accepterar de beteendemönster som samhället försöker att tvinga på dem. Merton tänker på människor i termer av val de kan göra i relation till de mål och medel som finns inom deras kultur, och utifrån vilken position de har i den sociala strukturen. (Ibid. 121)

Vidare menar han att samhället inte drivs av individers altruistiska motiv gentemot samhället, och säger att även om individers viljor och behov kan vara till förmån för samhället, är det mer troligt att betrakta dem som en oavsedd samhällstjänst. (Ibid. 66 f.)

Utifrån detta kan man se konflikten på Nordirland som ett brott mot de samhälleliga regleringarna, men samtidigt har ett samhälle som under lång tid utsatts för svåra påfrestningar också rotat konflikten djupt ner i sina institutioner, institutioner som även de har delats i två läger mellan de två motstridiga parterna.

3.2.1 Kultur och normer.

Bland de typer av samhällen som resulterat i oberoende variationer av kulturella mål och institutionaliserade medel ska man uppmärksamma särskilt en sak enligt Merton. Ett samhälle där det finns en sällsynt stark betoning på de specifika målen har ofta inte en lika stark motsvarighet vad gäller de institutionella procedurerna. Inget samhälle saknar normer för hur samhällsmedlemmarna ska uppträda. Däremot kan samhällen skilja sig åt vad gäller till vilken grad seder, traditioner och institutionell kontroll effektivt integrerats med strävan efter kulturella mål. Kulturen kan vara sådan att den leder människor till att fokusera på sina emotionella övertygelser för att nå kulturellt upphöjda, och ofta komplexa, mål. Då de tillåtna medlen för att nå målen saknar samma stöd, bryter man mot normerna och anomi växer fram. (Ibid.135)

En social konflikt, såsom i fallet med Nordirland, genomsyrar inte bara politiken och de samhälleliga institutionerna, utan rotas också djupt ner i människors vardag. Hat och motstånd drivs genom generationerna och blir en del av människors identitet. Det behöver inte längre handla om anspråk på land, politiska riktlinjer eller konstitutionella rättigheter. Kampen blir istället personlig, konflikten utkämpas ända från gräsrotsnivå, driven av motiv

som kanske inte längre enbart handlar om ”den gemensamma drömmen”. Uppenbart är att den starka emotionella övertygelsen driver människor att tro att de för en kamp som är kulturellt legitim, medan de verkliga motiven kan vara långt ifrån desamma. Därmed spelar det inte längre någon roll vilka medlen är som används för att nå fram till slutet. Man kan också se det som att normerna för vad som är accepterat beteende har förändrats över tiden för att anpassas till det rådande läget i samhället. Ett samhälle präglad av konflikt och uppdelning påverkar också den sociala strukturen. Det är svårt att ha en sammanhållen struktur, då de kulturella värdena i sig må handla om samma principer, men där målen är direkt motsatta. Det som anses accepterat av den ena gruppen blir avvikande beteende för den andra. *Hur* man når sitt mål tappar betydelse, *att* nå målet är det som väsentligen räknas.

Merton menar just att den press som skapas i en sådan social ordning ökar viljan att bekämpa konkurrensen i samhället. Så länge som denna vilja följer hela förloppet, och inte endast begränsas till det slutgiltiga resultatet om eventuell framgång kommer valet av medel att till största delen röra sig inom ramarna för vad som är institutionellt accepterat. Det är när den kulturella betoningen dock skiftar från själva ”tävlingen” till att endast fokusera på resultatet, som den reglerande strukturen bryter samman. (Ibid.157)

3.2.2 Kulturella värden och social struktur.

Kulturell och social struktur må vara två nära sammanlänkade fenomen vid diskussionen om anomier, men dessa måste först analyseras separat, för att sedan föras samman igen. Kulturell struktur definieras som den organiserade uppsättningen av normativa värderingar i kontroll över beteende, gemensamt för alla medlemmar i ett bestämt samhälle eller grupp. Med social struktur menas den organiserade uppsättningen av sociala förhållanden inom vilka samhällsmedlemmar ingår. Anomi skapas således som ett sammanbrott i den kulturella strukturen, något som händer särskilt då det uppstår en överhängande åtskillnad mellan de kulturella normerna, målen och de socialt strukturerade relationerna bland medlemmars kapacitet i gruppen att agera i samstämmighet med dessa. På så vis kan kulturella värden hjälpa till att producera beteenden som är oförenliga med förordnandet av värdena själva. (Ibid. 162)

De kulturella värdena på Nordirland har skapat ett gemensamt mål, som innefattar ett fredligt samhällstillstånd utan konflikt och våld, vilket i sig producerar medel som blir direkt motsatta de eftersträvade målen. För invånarna på Nordirland innebär den kulturella strukturen en strävan efter tillhörighet och förening med vad man ser som sitt eget

folk, sin egen härkomst. Detta har varit ett mål under så lång tid att det blivit en del av det vardagliga livet och en förenande faktor såväl politiskt som kulturellt inom de båda parterna i konflikten. Den sociala strukturen innehåller komplicerade uppsättningar av sociala förhållanden, där grupperingarna bildat två läger. Inom dessa läger läggs andra frågor, politiska såväl som kulturella och samhälleliga, åt sidan för att gemensamt få igenom de egna målen. I denna kamp blir vapen och våld en del av medlen, ett typiskt exempel på vad Merton menar med att de kulturella värdena delvis producerar medel som inte är förenliga med själva målet. Genom att trappa upp styrkan och intensiteten i de använda medlen förstärks konflikten på så vis att de kulturella objekten och den sociala strukturen förblir oförenliga. Då det dessutom finns en part som innehar överläget skapar detta också en ännu starkare drivkraft för den underlägsna parten att kasta om ordningen. I Nordirlandkonflikten har den protestantiska delen överhanden, åtminstone så länge det brittiska stödet kvarstår. Utgångsläget är därmed ojämnt, och obalansen i samhället är en bidragande faktor till att konflikten vidmakthålls och förstärks, då viljan att tippa över vågskålen åt det andra hållet är konstant överhängande.

Med detta i åtanke kan man se att den sociala strukturen anstränger de kulturella värdena, och skapar handling i enighet med dem som redan innehar en viss status i samhället, och svårt eller omöjligt för andra. Den sociala strukturen agerar både som en barriär och en öppen dörr för att agera ut de kulturella mandat. När den kulturella och sociala strukturen förblir dåligt integrerade med varandra, och då den första gör anspråk på beteenden och attityder som den andra sedan förhindrar, lutar detta mot ett sammanbrott av normer och därmed också ett tillstånd av normlöshet. (Ibid.162 f.)

För katolikerna på Nordirland fungerar den sociala strukturen, och den sociala ordningen, mer som en barriär än en dörr, men inte heller för den protestantiska sidan är vägen ut vidöppen. Om fallet vore sådant att den ena parten var helt blockerad och den andra helt fri hade situationen antagligen sett annorlunda ut, men komplexiteten i det verkliga tillståndet försvårar utgångspunkten för en kompromiss. Båda parter har, från vad de anser vara sina moderländer, stöd vad gäller krav och anspråk på erkännande, rättigheter och politiskt företrädande. Det är dock inte endast den egna framgången som är relevant. Lika mycket som den egna gruppens framgång i olika frågor är viktiga, spelar den motstående gruppens motgång. Återigen blir försök till kompromisser en dragkamp i avgörandet om stark och svag, vinnare och förlorare.

3.2.3 Framgång och belöning.

Dragningen mot anomi verkar inte jämnt över hela samhället samtidigt. Vissa försök har gjorts med hjälp av dagens analyser för att hitta det samhällsskick mest känsligt för påtryckning av avvikande beteende, och framhäva några av de mekanismer som arbetar för att producera denna typ av påtryckningar. I syfte att underlätta problemen har man satt ekonomisk framgång som ett av de största, allmänna kulturella målen, men det finns självklart alternativa mål bland de allmänna kulturella värdena. Inom ramen för dessa alternativa mål, kan detta innebära en uppkomst även av alternativa mönster, som i sig inte medför penningvinster. I den utsträckning som den kulturella strukturen fäster prestige till dessa alternativ, och den sociala strukturen medger tillträde till dem, kan systemet i någon grad stabiliseras. Potentiellt avvikande beteende kan fortfarande anpassa sig inom ramarna för denna uppsättning av vad Merton kallar assisterande värden. De centrala tendenserna gentemot anomi kvarstår dock. (Ibid. 157 f.)

Monetär framgång ska inte underskattas som drivkraft, men de materiella värdena är utbytbara och ersättliga. På Nordirland har den kulturella strukturen inte i första hand sitt värde riktat mot det området. Längre har situationen för katolikerna på Nordirland varit sämre än för protestanterna ifråga om levnadsstandard, men det symboliska värdet av ett erkännande av det kulturella och etniska arvet är av större vikt. Likaså är andra alternativa värden som handlar om status i form av likaberättigande och tillträde, för båda parter i konflikten. Ingen vill vara den grupp som är underlägsen, men ingen vill heller förlora sin stolthet genom att bara nå halva vägen till målet.

De uppoffringar man gör för den fastställda konformiteten av de institutionella medlen måste kompenseras genom sociala belöningar. Distributionen av status och prestige inom den sociala strukturen måste vara så pass organiserad och utvecklad att detta finns att nå vid varje position inom själva ordningen. Om inte, kommer avvikande beteende att uppstå. (Ibid. 134)

En drivkraft i konflikten kan alltså ses som belöning, och avsaknad av belöning. Då samhället inte belönar människor för att de håller sig inom ramarna för vad som är socialt accepterat, samtidigt som det hindrar dem från att nå sina mål hamnar samhället i kris då medlemmarna inte uppfattar att det lönar sig att leva efter institutionaliserade normer. Precis som tidigare sagts handlar det också om den starka övertygelsen man har gällande dessa mål, något som i Nordirlandkonflikten visat sig vara fallet. Ju starkare övertygelse för målet, desto mindre roll spelar reglerna för vad som anses accepterat, om det skulle visa sig att detta

blockerar vägen till det som eftersträvas. Om inte samhället kan tillföra den belöning man förväntar sig, hittar man belöning i vinsten framme vid målet. Framför allt blir detta tydligt i ett samhälle där medlemmarna i olika grupper inte bara anser sig bli försummade vad gäller belönande, men där man faktiskt också menar att man blir berövade på något som tillhör dem, då de möter motgångar och nederlag i kampen om vad som bör vara deras egendom.

3.2.4 Kolonialismen.

Kolonialismen har också medverkat till de faktorer som idag bidrar till att upprätthålla konflikten. Det koloniala systemet skapade olikheter och skillnader kring fem fenomen inom konflikten på Nordirland. De första två rör områden som religion och etnicitet; protestanter mot katoliker, irländska gaeler, och "old English" mot "new English" och ulsterskottar. Det tredje fenomenet är just kolonialism, där bosättningsstatus ställs emot ursprungsbefolkning. De två sista fenomenen handlar om kulturella stereotyper, framstegsvänliga mot bakåttävare, och nationalism mot unionism. Betydelsen för dessa olikheter består i att de överlappar och förstärker varandra då de kretsar kring maktstrukturen i samhället. Denna rör sig mellan tre grupper; protestanter, katoliker och den brittiska staten. De sociokulturella olikheterna skulle inte i sig leda till den form av intensiv gruppkonflikt som uppstått. Det är på grund av att olikheterna är en källa till makt som de blivit konfliktskapande och bestående. Rötterna till denna ojämlikhet bottnar i koloniseringen. Britterna kontrollerade Irland med hjälp av den protestantiska minoriteten vars lojalitet säkrades genom deras dominans över katolikerna. Grunden för polarisering skapades kring ovan nämnda olikheter. Mellan grupperna råder nu ett konkurrensförhållande där båda kämpar för att försvara och förbättra gruppens villkor. Konfliktdynamiken består i gruppernas motstridande ekonomiska, kulturella och politiska intressen under ojämlika maktförhållanden. Strukturen inom vilken kampen om makt pågår byggdes på ojämlika villkor för och mellan grupperna, och kraften i konflikten bekräftar och förstärker denna maktstruktur. (Pettersson s.150 ff.)

Återigen kan man se det som att sociala strukturen agerar både som en barriär och en öppen dörr beroende på vilken utgångspunkt parterna har, då den kulturella och sociala strukturen förblir dåligt integrerade med varandra. (Merton s. 162)

Den funktionella ansatsen försöker att avgöra hur den sociala och kulturella strukturen skapar ett tryck för socialt avvikande beteende. Vissa former av avvikande beteenden kan också ses som nya mönster i samhället. Man kan inte endast tala om institutioner som om de enhälligt stöds av samtliga grupper i samhället. Makt är ett viktigt fenomen i samhället. När man talar om legitim makt, eller auktoritet, använder man ofta fel

fraser. Makt må vara legitim för somliga utan att vara legitim för samtliga samhällsgrupper. (Ibid. 122)

En förändring av maktbalansen mellan grupperna på Nordirland skulle kunna komma att underminera unionen. Båda grupperna har försökt försvara sina intressen genom att vidga sin makt. Båda har mobiliserat alla sina resurser för att skifta balansen till sin egen fördel. Denna rivalitet har gjort att konflikten blivit en process som genererar sig själv.

4. Simmel och Cosers konfliktteorier.

I *Kamp* (Leipzig:1908) menar den tyska filosofen och sociologen Georg Simmel att kamp, konflikt och motsättningar är konstitutivt för det sociala livet. Simmel skriver till exempel om kampens mobiliserande och integrerande funktion, om sociala former för seger eller förlust, försoning och oförsonlighet, om hur två parter kan förenas i en strid snarare än skiljas åt.

Konflikt kan fungera som ett utlopp för negativa attityder och känslor, som i sin tur gör det möjligt för ett förhållande. Det kan också leda till ett stärkande av positioner för en eller flera av parterna inom förhållandet. På så vis stärks även individens värdighet och självkänsla. Konflikt kan anses vara en kreativ, istället för destruktiv, kraft då den kan stärka redan existerande band samt skapa nya. För Simmel är konflikt essensen av socialt liv. Ett bra samhälle är inte fritt från konflikter, snarare tvärtom. Samhället är sammansatt av varierande konflikter bland dess olika komponenter. Fred och kamp, konflikt och ordning är fenomen som alla motsvarar varandra. Därmed vore det ett misstag att skilja mellan en sociologi om ordning och en om oordning, och en modell om harmoni och en om konflikt. Dessa är inte olika verkligheter, utan endast olika former av en verklighet. (<http://www2.pfeiffer.edu/~lridener/DSS/Simmel/SIMMELW4.HTML>)

Utifrån Simmels teorier om kamp och social konflikt har den amerikanske sociologen Lewis A. Coser skrivit ner sexton, som han kallar det, teser om den sociala konfliktens funktioner.

Coser var den första sociologen att föra samman strukturfunktionalism och konfliktteori, och hans arbete fokuserade på att finna funktionerna för social konflikt. Coser argumenterade för att konflikter kan tjäna som en sammanförande kraft för löst strukturerade grupper. För ett samhälle som är dåligt integrerat kan en konflikt med ett annat samhälle eller grupp återinföra den sammanhållande kärnan. Konflikt med en grupp kan också producera sammanhållning genom att leda till allianser med andra grupper. Inom-gruppkonflikter, det

vill säga konflikter inom ett samhälle, kan medföra att individer som vanligtvis är isolerade får en mer aktiv roll. Konflikter kan också ha en kommunikativ funktion. Grupper kan vara osäkra på vilken som är deras motståndares position, men som ett resultat av konflikt blir positioner och gränser grupper emellan förtydligade, vilket ger människor en bättre utgångspunkt för att skapa en handlingsplan gentemot sina motståndare. Precis som en konsekvens av status, gör konflikter längs samma spricka, såsom både ekonomiska, politiska och sociala konflikter, att allvaret i konflikten intensifieras, medan allvaret istället skingras i en konflikt där det finns sprickor som korsar varandra. En samhällsstruktur som för samman annars från varandra isolerade parter gynnar uppkomsten av koalitioner vars skilda målsättningar korsar varandra och därmed också förhindrar uppkomsten av allianser längs en klyfta som skär genom samhället. (http://en.wikipedia.org/wiki/Lewis_A._Coser)

4.1 Skapande av gränser.

Den sociala konflikten har sammanbindande funktioner för gruppen. Simmel talar om två relaterade, men ändå åtskilda fenomen. För det första anser han att en konflikt skapar gränser mellan grupper inom ett socialt system genom att den stärker gruppmedvetandet och uppmärksamheten på särdragen, och på så sätt fastställer grupperns identitet inom systemet. Han menar också att en ömsesidig motvilja upprätthåller ett totalt socialt system genom att skapa en balans mellan olika grupper. (Coser 1956: 31 f.)

Vidare menar Simmel att det totala systemet upprätthålls genom att fiendskap och ömsesidiga motsättningar skapar balans mellan dess komponenter. Alla medlemmar inom en grupp dras till varandra i en solidaritet som blir resultatet av deras gemensamma fiendskap till medlemmar från andra grupper. Coser anser dock att denna syn kräver en omarbetning. Utgruppen kan också, istället för att endast utgöra mål för fientlighet, under vissa omständigheter bli en referensram för ingruppen i den mening att utgruppen efterliknas i samma utsträckning som den bekämpas. (Ibid. 33 ff.)

För protestanterna på Nordirland handlar konflikten i mångt och mycket dels om att bevara sin dominerande ekonomiska, politiska och kulturella ställning, dels om att bevara unionen med Storbritannien. Just bevarandet av sin ställning är det essentiella för denna grupp, medan den katolska sidans kamp innebär en strävan efter att uppnå samma status som den protestantiska sidan. Katolikernas intressen handlar om jämlikhet; kulturellt och politiskt

såväl som materiellt. (Pettersson s. 139)

Enligt Coser blir därmed den protestantiska sidan inte bara en fiende, utan också en slags förebild för vad den katolska sidan vill uppnå. Genom att jämföra den egna gruppen med sin motståndare och därmed finna sig själv i en något svagare position gör att gruppen inte endast vill efterlikna, utan ersätta den motstående gruppen.

Den balans Simmel talar om finns också representerad eftersom varje komponent inom konflikten hela tiden ställs emot ”den andra”, politiskt och kulturellt. De ömsesidiga motsättningarna skapar en solidaritet inom gruppen, då ett steg ifrån den egna gruppen blir ett steg närmare fienden, något som inte är ett alternativ då det som främjar fienden inte främjar en själv.

Enandet av en grupp genom att samlas för att bekämpa en yttre fiende är inte något nytt fenomen. För invånarna på Nordirland är konflikten huvudfrågan som åsidosätter allt annat, vilket tillåter att människor svetsas samman till en stark gemenskap då frågor som vanligtvis delar en befolkning nu inte är av särskild stor betydelse.

Gruppens gränslinjer upprättas alltså genom konflikt med omgivningen, så att en grupp definieras genom kamp med andra grupper. Konflikter med omgivningen, påstår Simmel, stärker gruppens inre sammanhållning och ökar centraliseringen inom gruppen. (85) Som tidigare har nämnts gör konflikter medlemmarna mer medvetna om deras bindningar till gruppen och ökar deras deltagande. På samma sätt fungerar en konflikt med omgivningen, då den mobiliserar gruppens försvarsåtgärder. (Coser s. 88)

De kompromisser som kommit till stånd för att försöka tillmötesgå båda parter i fredsprocessen på Nordirland misslyckas ofta med sitt syfte att lugna ner striden. Grupper, särskilt de i minoritet, som befinner sig i kamp avvisar ofta tillmötesgående och tolerans från den andra sidan, eftersom detta för med sig att enhälligheten i deras opposition förstörs, och utan denna kan de inte längre kämpa vidare. (Simmel 1908: 101)

4.2 Inre skiljaktigheter och yttre konflikt.

Konflikt mellan grupper och nationer har dock ofta lett till anomi snarare än till ökad inre kohesion. Detta behöver också tas in i diskussionen. Den faktor som har störst betydelse för sammanhållningen är gruppens samstämmighet före konfliktens utbrott. Om en grupp brister i

samstämmighet i grundläggande frågor kommer yttre hot inte att leda till ökad sammanhållning, utan snarare apati och upplösning. Brist på samstämmighet eller solidaritet inom gruppen är dock inte detsamma som att det pågår konflikter inom gruppen. Om gruppen reagerar på yttre hot med inre motsättningar om konfliktens genomförande pekar detta på att det ämne konflikten rör sig om är viktig nog för att starta en inre kamp. Så länge det yttre hotet uppfattas gälla hela gruppen förhindrar inte inre konflikter gemensamma handlingsåtgärder mot den yttre fienden. (Coser s. 90 ff.)

Som nämnts tidigare har de politiska målen, knutna till den nationella identiteten, inom konflikten åsidosatt andra skillnader, såsom sociala och ekonomiska, inom varje grupp. Det är till exempel inte klasstillhörighet eller liknande frågor som är avgörande för partibildning, då den politiska arenan domineras av den nationella frågan. (Jakobsson Hatay s.2)

Däremot råder stridigheter inom båda grupperna om hur utkämpandet av denna konflikt ska gå till. Inom båda grupperna finns förespråkare och motståndare till användandet av våld för att nå framgång. Exempelvis lämnades IRA av sin politiska gren Sinn Fein som valde att ta avstånd från ofredliga metoder. Då nu även IRA har sagt sig lägga ner vapnen finns fortfarande ofredliga grupperingar och utbrytare från den tidigare våldsbrukande grenen som inte tror på en fredlig lösning. Detta har dock inte tyckts splittra de två stora grupperna av protestanter och katoliker. Fortfarande råder solidaritet inom grupperna för de egna landsmännen.

I Nordirlandkonflikten talas det alltid om två parter, två stora grupper bestående av katoliker och protestanter som strider mot varandra. Sällan eller aldrig ges något större utrymme för att tala om dessa gruppers sammansättning. Även då det finns ett gemensamt högre mål, och inre motsättningar läggs åt sidan, ska man inte glömma att varje grupp består av sammansättningar av människor som i ett fredligt sammanhang skulle samlas i betydligt mer varierade formationer än de under kamp.

Inom det kollektiva stridsintresset finns nyanser. Enighet kan handla om att komma överrens om huruvida kampen gäller angrepp och försvar eller endast försvar. Endast försvar är den vanligaste strategin då flera bestående grupper går samman till en kollektiv kraft. Det defensiva momentet är ett minimum för en gemensam utgångspunkt, men för varje medlem i gruppen handlar det också om självbevaringsdrift. Detta kan sätta igång processer som annars inte varit aktuella, såsom utövandet av våld då man känner sig hotad. (Simmel s. 106 f.)

Coser och Simmel menar att gruppens reaktion på inre skiljaktigheter beror på

vissa strukturella förhållanden. Avsteg från gruppens normer tolereras sällan för grupper som befinner sig i någon form av krigstillstånd, då den gemensamma värdegrunden är viktig för sammanhållningen inom gruppen. I fallet med Nordirland handlar skiljaktigheterna inte så mycket om normer eller värden, då det gemensamma värdet eftersträvas av alla. Sammanhållningen inom gruppen i sig är inte hotad då det inte finns något mellanting mellan den ena gruppen och den andra. Än så länge finns inte någon neutral mark. (Coser s. 94 ff.)

4.2.1 Allianser och sammanslutningar.

Konflikter med somliga ger upphov till allianser med andra. Konflikter som genomförs mellan sammanslutningar eller koalitioner bidrar, genom att skapa band mellan parterna, till att minska den sociala isoleringen och att sammanföra individer och grupper som annars inte upprätthåller något förhållande eller mellan vilka det finns motsättningar. En social struktur, i vilken det ryms en mångfald konflikter, innehåller en mekanism för att sammanföra annars isolerade grupper och föra in dem i ett sammanhang av sociala aktiviteter. Dessutom gynnar en sådan struktur uppkomsten av ett stort antal sammanslutningar och koalitioner, vars skilda målsättningar korsar varandra och därigenom förhindrar uppkomsten av allianser längs en klyfta som skär igenom samhället. När grupper och sammanslutningar väl har bildats genom konflikt med andra grupper kan en konflikt tjäna till att ytterligare upprätthålla gränslinjer mellan dem och den sociala omgivningen. På detta sätt bidrar social konflikt till att strukturera den större sociala omgivningen genom att tilldela de skilda undergrupperna positioner inom systemet, och genom att bestämma maktrelationerna mellan dem. (Coser s. 154)

Detta finns tydligt representerat på Nordirland. I slutet av 1960-talet och början på 1970-talet genomgick politiken hos den katolska befolkningen stora förändringar. Processen kan karaktäriseras genom två trender. Den första bestod i att nästan hela den katolska befolkningen blev en enad militärkraft, åtminstone under åren 1968-69. Denna enhet kom att sluka de flesta nationalistiskt orienterade organisationer, och antog institutionell form genom skapandet av Social Democratic and Labour Party (SDLP) i augusti 1970. Den andra trenden, och den mest paradoxala var återkomsten efter 1969 av en stark republikansk underström, särskilt från de mest underprivilegierade katolska stadsområdena. Dessa fann uttryck i det då preliminära IRA. Under en förlängd period blev denna tvillingtendens, med enhet å ena sidan och återuppfinnandet av en välbekant oenighet å andra sidan, begravd under ett generellt hyllande av den katolska politiska mobiliseringen. Denna utveckling var så pass uppskattad och nymodig att den hänförde majoriteten av den katolska befolkningen och dess politiska representanter. Möjligheten till denna mobilisering var i sig en form av seger för den

katolska befolkningen som i sig själva vuxit sig starkare i och med den nya sammanhållningen. Människor som under tidigare år varit delade i läger mellan stad och landsbygd stod nu på samma sida mot den största av motståndare, den protestantiska sidan. Mobiliseringen av de politiska krafterna kom bland annat att ge upphov till en snabbt växande katolsk medelklass, som var mindre benägna att nöja sig med att leva under den diskriminering och underlägsenhet som funnits tidigare. Katoliker blev mer integrerade i det brittiska utbildningssystemet för högre utbildning vilket ledde till krav på en aktiv roll inom den statliga styrningen. (Bew, Gibbon, Patterson 1995: 146 ff.)

4.2.3 Gemensam värld av normer.

Vi har sett att själva agerandet med att ingå i en konflikt med en motståndare skapar relationer där det tidigare inte funnits några. Här kan konflikt ses som en sammanbindande kraft mellan två olika grupper som sannolikt tidigare inte stått i något som helst förhållande till varandra. Att man engagerar sig i en konflikt med en annan part betyder definitionsmässigt att en relation till den andra parten har upprättats. (Ibid. 120)

Vanligtvis utövas konflikten inom en gemensam värld av normer och regler. Denna värld bidrar sedan till att skapa och utvidga dessa normer och regler. Konflikten på Nordirland kan här enkelt sägas handla om tillträde och bestämmanderätt. En sådan konflikt förutsätter att båda parter i konflikten accepterar begrepp som just tillträde och bestämmanderätt, samt de regler som tillkommer dessa rättigheter. Det parterna strider om är inte regeln, utan dess tillämpning på det enskilda fallet. Lagarna kring det som rör Nordirlands existens har definierat ramen för konflikten, men de bestämmer inte parternas konkreta handlande. Då parterna har accepterat dessa lagar utgör dessa en sammanbindande länk mellan de båda grupperna. Det handlar därmed om vilka som ska ha rätt avgöra Nordirlands position som antingen brittiskt eller irländskt, inte de rådande lagarna i provinsen i sig. (Ibid. 122)

Konflikter utkämpas vanligtvis inom en värld av bindande normer, och kan därmed bestämma sina egna förutsättningar för begränsning och reglering. Simmel tar detta ett steg längre genom att säga att nya regler skapas kontinuerligt under konfliktens gång, och modifierar gamla regler. Då nya situationer uppkommer som ännu inte helt definierats av regler och normer, kan själva konflikten fungera som en stimulus för att skapa nya regler och normer. (Ibid. 123)

Precis som det har visat sig i detta huvudkapitel kan konflikt bidra till att skapa enhet, eller återskapa enhet och sammanhållning, i samhället där detta tidigare varit svagt.

Varje slags konflikt kan dock inte förväntas förstärka gruppstrukturen, och konflikt kan heller inte fylla sådana funktioner för alla grupper. Då konflikter tidigare ansetts vara av endast nedbrytande kraft har man alltså även kunnat peka på dess positiva funktioner. (Cosser s.150 f.)

5. Avslutning.

Här nedan följer en sammanfattning av mitt resultat samt några avslutande reflektioner.

5.1 Vidmakthållande funktioner.

Robert K. Merton skriver om hur fenomenet anomi uppstår då kulturella värden och sociala normer inte är förenliga. Han argumenterar för att samhället hamnar i ett sjukdomstillstånd då de kulturella målen inte överensstämmer med de institutionella medlen tillgängliga för att nå dessa mål. Jag har utifrån teorin om anomi visat på olika processer som gjort att konflikten på Nordirland har vidmakthållits och förstärkts.

Både de kulturellt som de politiskt definierade målen för de två parterna i Nordirländskonflikten är klara. En av orsakerna till att konflikten vidmakthålls är bägge gruppernas anspråk på legitimitet gällande sina mål. Det som är legitimt objektivt för den ena parten framstår som felaktigt och oresonligt för motparten. Konflikten tycks oundviklig då ingen av parterna är villig att ge upp sitt anspråk på vare sig objektivitet eller legitimitet.

Då det i ett samhälle finns en mycket stark press mot de kulturella målen är det vanligt att förbise vilka de tillåtna medlen är. Alla samhällen har bestämda normer för sina medlemmars beteende, men samhällen kan skiljas åt ifråga om till vilken grad dessa normer ska integreras. Då människor fokuserar på sina emotionella övertygelser gällande de kulturella målen bryter man också ofta mot samhällets normer, och anomi uppstår.

Den sociala strukturen påverkas i ett samhälle präglad av konflikt och uppdelning. *Hur* man når sitt mål tappar betydelse, *att* nå målet är det som väsentligen räknas. Merton menar just att den press som skapas i en sådan social ordning ökar viljan att bekämpa konkurrensen i samhället. Det är när människor endast fokuserar på resultatet av denna ”tävling” som den samhällliga och reglerande strukturen bryter samman.

De kulturella värdena inom de båda grupperna på Nordirland handlar både om

ett fredligt samhälle och en strävan efter att uppnå eller behålla den förening med dem man anser vara sitt eget folk. I kampen läggs andra frågor åt sidan, och vapen och våld blir en del av konflikten. Detta är ett exempel på vad Merton menar med att de kulturella värdena delvis producerar medel som inte är förenliga med själva målet. Då den ena parten befinner sig i överläge skapar detta en stark drivkraft för den underlägsna parten att kasta om ordningen. På Nordirland har fortfarande protestanterna överläget, vilket gör att obalansen i samhället utgör en bidragande faktor till att konflikten vidmakthålls och förstärks.

Kulturell och social struktur må vara två nära sammanlänkade fenomen vid diskussionen om anomier, men dessa måste först analyseras separat, för att sedan föras samman igen. Den sociala strukturen blir därmed både en barriär och en öppen dörr för att agera ut de kulturella mandaten. Men då den kulturella och sociala strukturen förblir dåligt integrerade med varandra, leder detta till ett tillstånd av normlöshet.

Framgång och belöning är viktiga drivkrafter inom konflikten, liksom värden som prestige och status. De uppoffringar som görs för att upprätthålla normerna i samhället måste kompenseras genom sociala belöningar. Utdelningen av status och prestige måste vara så pass organiserad att den finns tillgänglig på alla positioner i samhället. Då samhället inte belönar människor för att de håller sig inom ramarna för vad som är socialt accepterat, samtidigt som det hindrar dem från att nå sina mål hamnar samhället i kris då medlemmarna inte uppfattar att det lönar sig att leva efter institutionaliserade normer. Om inte samhället kan tillföra den belöning man förväntar sig, hittar man belöning i vinsten framme vid målet.

Slutligen har också kolonialismen bidragit till de faktorer som upprätthåller konflikten. Konflikten hålls vid liv bland annat på grund av att olikheterna mellan grupperna är en källa till makt. Rötterna till denna ojämlikhet bottenar i koloniseringen av Irland. Mellan grupperna råder nu ett konkurrensförhållande där båda kämpar för att försvara och förbättra gruppens villkor. Konfliktdynamiken består i gruppernas motstridande ekonomiska, kulturella och politiska intressen under ojämlika maktförhållanden. Strukturen inom vilken kampen om makt pågår byggdes på ojämlika villkor för och mellan grupperna, och kraften i konflikten bekräftar och förstärker denna maktstruktur. På grund av rivaliteten mellan grupperna har konflikten blivit en självgenererande process.

5.3 En vinst för samhället.

Genom Georg Simmel och Lewis A. Cosers konfliktteorier har jag kunnat peka på hur sociala konflikter kan verka främjande och ge positiva effekter på samhället, med utgångspunkt i konflikten på Nordirland. Konflikt är essensen av socialt liv, och ett samhälle fritt från konflikter är inte nödvändigtvis ett bra samhälle, snarare tvärtom. Samhället hålls samman av olika sociala konflikter. Fred och kamp är komponenter som balanserar varandra, och ingår därmed inte i olika verkligheter då de snarare utgör olika former av en och samma verklighet.

Konflikter skapar gränser mellan grupper och fastställer grupperns identitet inom ett socialt system, och skapar därmed balans mellan olika grupper. Det sociala systemet upprätthålls genom fiendskap och ömsesidiga motsättningar. Medlemmarna inom en grupp dras då till varandra i solidaritet. Den motstående gruppen utgör dock inte endast ett mål för fiendskap, då den också kan vara en referensram för vad den egna gruppen vill uppnå och utformas. Katolikerna på Nordirland befinner sig i ett litet, men dock befintligt, underläge, vilket medför att de samtidigt som de vill beseгра sin fiende även vill överta deras roll och status i samhället. Då man jämför den egna gruppen med sin fiende, och finner sig själv i en underlägsen roll vill man inte endast efterlikna, utan också ersätta, den motstående gruppen

För invånarna på Nordirland hamnar också de frågor som ej rör det nationella målet i skymundan, och det är just detta mål som svetsar samman människorna till en solid grupp på varje sida om mitten. Medborgarnas deltagande ökar då konflikter gör dem mer medvetna om sina bindningar till den egna gruppen.

Den viktigaste faktorn för en gruppssammanhållning är dess samstämmighet innan konfliktens utbrott. En brist på solidaritet och samstämmighet är dock inte detsamma som att konflikter pågår inom den egna gruppen. Då ett yttre hot uppfattas gälla hela gruppen förhindrar heller inte eventuella inre stridigheter att man uppehåller en enad front gentemot fienden. Inom kollektivet finns också nyanser, då enighet kan handla om hur man kommer överens om kampens utförande.

Hos båda parter i konflikten finns inre skiljaktigheter. Bland annat handlar dessa om svårigheterna med att enas om hur kampen ska utföras, fredligt eller med våld. Till exempel har IRA:s nedläggning av vapen som det senaste i fredsprocessen inte lyckats få ett slut på våldet, då det fortfarande finns grupperingar som inte tror på en fredlig lösning. De två parterna bestående av katoliker och protestanter har dock inte splittrats på grund av detta. Solidariteten landsmän emellan är fortfarande stark inom grupperna.

Sociala konflikter kan ge upphov till allianser mellan grupper som annars inte

skulle ha interagerat alls med varandra. Då grupper sammanförs och knyter band minskas den sociala isoleringen som skapar segregation i samhället. En struktur som har en sammanförande mekanism, såsom social konflikt, gynnar uppkomsten av sammanslutningar och koalitioner där målen snarare korsar varandra än skär tvärs igenom samhället. Även här upprätthåller en social konflikt gränslinjer mellan den stora gruppen och resterande omgivning. På så vis bidrar den sociala konflikten till att strukturera den sociala omgivningen genom att ge de olika grupperna möjlighet att tilldelas diverse positioner inom systemet. I slutet av 1960-talet skedde förändringar i det politiska livet bland katolikerna på Nordirland, vilket ledde till att så gott som samtliga katolska medborgare förenade sig och bildade en stark militär kraft. Detta enande gav upphov till en mobilisering av politiken, och en bredare och betydligt starkare katolsk medelklass växte fram. Denna nöjde sig inte med att leva under diskriminering såsom man gjort under historiens gång. Istället krävde man tillgång till samma utbildningssystem som protestanterna hade att tillgå, samt en aktiv roll inom staten.

Oftast utövas sociala konflikter knutna till för båda parter gemensamma regler och normer, och bidrar även till att utveckla nya normer och regler. Själva konflikten i sig kan nämligen fungera som ett stimuli för att vidga normsystemet och skapa vidare regler och lagar som för samhällets utveckling framåt. På Nordirland strider parterna inte om reglerna i sig, utan dess tillämpning på det enskilda fallet. När lagarna blivit accepterade av båda parter, utgör de en sammanbindande länk mellan de båda grupperna.

5.3 Avslutande reflektioner.

Som vi har sett kan sociala konflikter ge positiva effekter för samhället, och även så i fallet med konflikten på Nordirland. Detta innebär dock inte att konflikter i sig är något rakt igenom gott. Meningen med denna uppsats har inte på något sätt varit att framställa konflikten på Nordirland som något positivt i sig. Syftet har varit att försöka peka på de områden där konflikten inte endast sliter sönder samhället, utan också kan tillföra något som kan främja människor just i ett kristillstånd. Att känna samhörighet och skapa gränser stärker identiteter, och visar på vem man är och var man hör hemma, något som kan ge trygghet i ett kaos.

Utifrån mitt arbete har jag också insett de starka krafter som håller processerna inom kampen igång. Det är strömningar och influenser från många olika håll, många faktorer som gör att en lösning på konflikten tycks vara långt borta. Sociala strukturer är

komplicerade, och arvet från det förflutna skapar ännu större motsättningar. Detta gör alla eventuella kommande fredsprocesser bräckliga, och tills en hållbar lösning kommer till stånd kommer konflikten på Nordirland att vidmakthållas, och kanske även förstärkas.

6. Källförteckning.

6.1 Tryckta källor.

Bew, Paul, Gibbon, Peter, Pattersson, Harry (1995) *Northern Ireland 1921-1994 – Political forces and social classes*. Serif: London.

Coser, Lewis A. (1956) *Social konflikt*. Aldus: USA.

Jakobsson Hatay, Ann-Sofi (1999) *Fredsprocessen på Nordirland – Världspolitikens dagsfrågor*. UI: Stockholm.

Merton, Robert K. (1957) *Social Theory and Social Structure*. The Free Press: USA.

Pettersson, Jan (2002) *Fredsprocessen i Nordirland*. Förlag Global: Uppsala.

Ritzer, George, Goodman, Douglas J. (2003) *Sociological Theory*. McGraw Hill: New York.

Simmel, George (1908) *Kamp*. Argos: Leipzig

6.2 Otryckta källor

http://www.transnational.org/forum/meet/2002/JakobssonHatay_Nordirland.html

http://www.svd.se/dynamiskt/kultur/did_10439012.asp

<http://www2.pfeiffer.edu/~Iridener/DSS/Simmel/SIMMELW4.HTML>